

"Ve gayet faal ve müteâil ve gayet cilveli ve haşmetli bir Sultanın fermanıyla ve kuvvetiyle vakit be vakit cev v âlemini doldurup boşaltır ve mütemadiyen hikmetle yazar ve paydosla bozar tahtasına ve mahv ve ispat levhasına..." Açıklar mısınız?

Bediüzzaman'ın ifadesiyle,

"Levh-i Mahv-İsbat ise, sabit ve daim olan Levh-i Mahfuz-u A'zam'ın daire-i mümkünatta, yani mevt ve hayata, vücud ve fenaya daima mazhar olan eşyada mütebeddil bir defteri ve yazar bozar bir tahtasıdır ki, hakikat-ı zaman odur." (bk. Sözlür, Otuzuncu Söz, s. 548)

Cenab-ı Hak, ilmindeki manalardan bir kısmını zamanın sayfasında yazmakta, daha sonra ölüm kanunuyla bunları silip yenilerini göstermektedir.

Eşyanın Allah'ın ilmindeki halinde zaman söz konusu değildir; ezel- ebed beraberdir. Bunların vücuda gelmeleri belli bir tertip ve sıra iledir, böylece zaman ortaya çıkmaktadır.

Ezbere bildiğimiz bir şiirin başı ve sonu ilmimizde beraberce bulunur. Ama bunu söylemeye veya yazmaya başladığımızda belli bir sıra ortaya çıkar.

Bir insanın ömrü boyunca geçireceği devreler, nutfede mevcuttur; ama **Kitab-ı Mübin** dediğimiz bu alemde daha geniş ve ayrıntılı görüntüler var ayrıca Levh-i Mahv ve İspat dediğimiz levhada, şartların yerine gelip gelmediği de kontrol edilmektedir; yani bir adamın başına gelecek şeylerin tayin ve tespiti Levh-i Mahv ve İspat'ta gerçekleşir.

İlm-i İlâhî'nin değişmesi muhaldir. Ezelden ebede kadar olmuş ve olacak bütün hâdiseler gibi, ata kanununun tatbikatı da o ilmin şümûlündedir. Bu kader değişmez. Değişiklikler sabit ve derin olan Levh-i Mahfûz'un daire-i mümkünatta bir defteri ve yazar bozar tahtası hükmündeki Levh-i Mahv ve ispat'ta olmaktadır. Önce takdir edilen nice cezalar, daha sonra tövbe vesilesiyle ve ata kanunu ile afvedilmekte, Levh-i Mahv ve İspat'tan silinmekte ve kaza edilmemektedir. Nitekim bir âyet-i kerîmede şöyle buyurulmaktadır:

"Allah dilediği şeyi mahveder ve dilediğini isbat eder. Nezdinde

kitabın aslı olan **Levh-i Mahfuz vardır.**"(Ra'd, 13/39)

Kainattaki hareket, zaman, değişim ve halden hale geçiş Allah'ın sanat ve eserlerini tazelandirmek ve sıradaki başka eserlere yer açmak içindir. Bir eser kendini ifade ettikten sonra zeval buluyor ki, arkadakine sıra gelsin. Allah'ın ilminde sayısız ve sonsuz tasarımlar ve mümkün mevcutlar vardır. Allah, ilmindeki bu tasarımları ve mevcutları kainat levhasında zaman ipine asıyor, sonra indirip, başka tasarımları asıyor. Bunun olması için de hareket ve değişim kanunu gereklidir. Bu yüzden varlık alemi akışkan ve halden hale değişkendir.

Mesela, bir sinema şeridinde binlerce görüntü art arda sıralıdır. Bu görüntülerin hepsi birbirinden farklı sahneler içeriyorlar ve her sahnede ayrı bir konu ve manzara işleniyor. Bu şerit üzerindeki farklı görüntülerin sahnelenebilmesi için, şeridin ileri doğru akıp gitmesi gerekir. Yoksa şeride hareket verilmez ise, bir görüntü sahnede durağan olarak kalır, arkasında hazır bekleyen görüntülere yer açmaz ve o görüntüler hebaen mahv olup giderler. İşte bu yüzden film şeridine sürekli hareket verilerek, arkada bekleyen görüntüler sahneleniyor. Bir durağan ve sabit sahne yerine, binlerce sahneleri sanat alemine hediye ediyor.

İşte bu misaldeki gibi kainat ve zaman bir film şeridi, mevcudat ise birer sahne ve görüntüdür. Hareket ve değişim ise görüntü ve sahneleri perdeye çıkaran bir müteharriktir.

Bu mevcudatın, sahnelendikten sonra gitmesi ve yerine yenilerinin gelmesi Allah'ın icat ve yaratmasını nurlandırıp tazelandiriyor. Nurlandırmakta şöyle bir ince nükte var, oda şudur; insan durağan bir sahnede ülfet ve ünsiyet hastalığına düşer ve zamanla o sahnedeki harika unsurlar nazarında adileşir ve o harika sahne dikkatten düşüp basitleşir. Allah bu ülfet ve ünsiyeti yırtmak için, insanda durağanlık hastalığının i'tiyad halini almaması için, mevcudatı sürekli hareket ve tazelemek ile cilalıyor. **"Lezzet verici bir teceddüd-ü emsaldir."** sözü, kainattaki bu büyük kanuna işaret ediyor ve değişimin, lezzetin kaynağı olduğuna imada bulunuyor.

Müspet değişimin ve dönüşümün önünde duranların kulakları çınlasın. Kainatın fitratına ayak diriyorlar. Halbuki kainatın çarkları çok büyük ve kuvvetli olmasından bütün ayakları un ufak eder.